

ÖRÖKZÖLD

Ebben a rovatban olyan írásokat adunk közre, amelyek ugyan nem napjainkban íródtak, de a könyvtáros szakma számára örökre aktuálisak maradnak.

„...A XIX. századi épületek tehát megteltek s a további férőhely szerzése céljából elkezdték őket toldozni-foltozni, emeletet húztak rájuk, vagy szárnyakat ragasztottak hozzájuk, vagy beépítették udvaraikat, vagy ha mindezt nem lehetett, belső átalakításokra került a sor és a pincéket is átalakították raktárakká. Új könyvtárpalotákat emelni ma sokkal nehezebb feladat, mint volt régen. A telekárak az 50 vagy 100 év előttieknek nem tudom hányszorosára emelkedtek, az építés költségeire pedig a háború utáni pénzügyi rokkantságban, ebben a drága technikai berendezésektől és adóktól kimarult világban, amikor az államok halatlan összegekbe kerülő szociális és honvédelmi kötelezettségek közt vergődnek, rettenetesen nehéz fedezetet találni.

A British Museum és a párizsi Bibliothèque Nationale úgy segített magán, hogy a kötelespéldányáradatban legrohamosabban szaporodó osztályát, a hírlaptárt, a főépületből „ideiglenesen” kiköltöztette, külvárosba, az egyik Hendonba, a másik Versaillesba. Ezáltal a használat ugyan nehézkes lett, az adminisztráció költségei tetemesen szaporodtak, de a szervezeti egységet egyelőre megmentették. Csakhogy, ha valamely gyűjteményrész egyszer külön épületbe kerül, akkor külön személyzetet, külön kezelést, külön használati szabályzatot, külön költségvetést is kíván, egyszóval önálló életet kezd élni s előbb-utóbb kiszakad a régi szervezetből.

De mit csináljanak, ha már építeni nem tudnak? A férőhely elfogyott, a könyv-

termelés meg nő. Állományukhoz ragaszkodnak, a selejteztéstől irtóznak. Az Országos Széchényi Könyvtár is olyan, mint a színültig telt pohár, melyre szakadatlanul tovább öntik a vizet. A férőhely kérdése komoran dominál a könyvtár egész üzemén, a raktárak rendjén, a könyvtár használhatóságán, alkalmazottai munka teljesítményén. Viszont a háború utáni könyvtárlátogató közönség igényei sokkal nagyobbak a háborúelőttinél. Az embereknek kevesebb a pénzük s az többfelé kell, mint régen; könyvet kevesebbet vesznek s ha könyv kell — ma pedig több kell, mint azelőtt — a könyvtárhoz fordulnak. A modoruk is türelmetlenebb, — az élet üteme meggyorsult. Sebes kiszolgálást követelnek, ha a kívánt könyvet néhány perc alatt meg nem kapják, máris panasza mennek s a könyvtár rossz hírét költik. De hogyan lehetne szó gyors kiszolgálásról az állomány zsúfoltsága, dupla könyvsorok mellett? Szakirodalmunk újra, meg újra azon kesereg, hogy a könyvtárak képtelenek eleget tenni a mai kor kívánalmainak. A háború előtti és a háború utáni könyvtártani kézikönyvek és folyóiratok eszmemenete sok pontban lényegesen szembenáll egymással. A háború utáni tudja tapasztalatból s úgyszólván természeti törvényként, hogy a férőhely szabja meg a gyűjtőkör határait. A raktározási lehetőségek és a gyűjtési programok közt mutatkozó ellentmondások következtében sok háború előtti könyvtári ideál megbukott. G. LEYH az 1936. évi német könyvtáros-kongresszus elnöki megnyitójában nyersen kimondja,

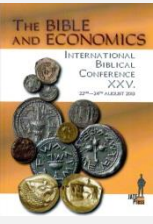
hogy a milliós állományért való versengés a nagy könyvtárakat makulaturaraktárak színvonalára süllyesztette. A milliós állományú tudományos könyvtár egyáltalán nem hasznosabb a régi értelemben kiváló százvezres állományúnál. Kételkedik benne, hogy volna könyvtárba való egymillió jó könyv, olyan egymillió könyv, mely nem holt, soha nem olvasott raktártöltelék, melynek közepette a könyvtáros nem a temetőőr szerepét játssza. A mechanikus szerzeményezés alatt a könyvtárak szakszerűtlenné váltak, mert jót, rosszat, az értékest és a semmit egyforma szakszerűséggel kezelték.

LADEWIG híres könyve új kiadásában rámutat arra, milyen veszedelmes a gyűjtésben a teljességre való törekvés. Válogatás nélkül bevesz mindent, ami a gyűjtőkörébe tartozhatik, jót, rosszat, jelentőset, jelentéktelent s a könyvtár színvonala egyre süllyed, mert a jelentéktelen, a nem olvasott „holt” anyag ingyen jön, könnyen jön, szapora, magánkönyvtárakból takarítás alkalmával kiséprik, mint könyvtárnak adandó ajándékot, vagy jön kötelespéldányként, mint üzleti nyomtatvány, míg a jó anyag megszerzése erőfeszítésbe, áldozatokba kerül, kevesebb is van belőle — s

a könyvtárban egyszercsak túlteng a selejtes holmi. Bármennyi pénz és bármennyi férőhely állna is a könyvtár rendelkezésére, teljes sohasem lehet, legfeljebb gazdag lehet. Minden könyvtár torzó, mint ahogy maga az irodalom is torzó. Művek töredékek maradnak, folytatások megszakadnak, befejező kötetek nem jelennek meg. Minden szerző oeuvreje befejezetlen, jegyzetekben megíratlan művek körvonalai maradtak meg, kiadatlan kéziratok elvesztek, írások megoldhatatlan álnév alatt vagy rejtett vidéki lapban lappanganak. A teljesség gondolata káprázat. Gyűjtőkörünk régi anyagában igenis teljességre kell törekednünk, a prima editiókat, a forrásmunkákat, a kritikai kiadásokat, régiket és moderneket egyaránt, a szellemi komoly értékeket gyűjtenünk és féltенünk kell, de nem szabad feltételeznünk, hogy a mai több ezer példányban megjelenő könyvek pótolhatatlanok. Ne a teljesség, hanem a használat elve irányítsa a gyűjtést. A könyvtár célja és a könyv célja, hogy használják. A soha nem használt könyvek nemcsak férőhelyet bitorolnak, hanem kezelésükkel megterhelik az adminisztrációt s ezzel csökkentik a könyvtár teljesítőképességét...”

Fitz József: A könyvtár gyűjtőköre in: Magyar Könyvszemle, 1937. 61. (1937) 4. p. 273-297.

ÚJDONSÁG

	György Benyik (ed.)
	The Bible and economics : International Biblical Conference XXV.
	JATEPress
	Budapest, 2014.

ÚJDONSÁG

	Elisabeth Lukas
	A bölcsesség mint orvosság : Viktor E. Frankl hozzájárulása a pszichoterápiához
	JEL Könyvkiadó
	Szeged, 2014.